

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Disputatio XXV. De Infidelitate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO VIGESIMA QUINTA.

De infidelitate.

ABSOLVTIS iis qua ad Fidei notitiam pertinent, nonnulla de vitiis Fidei contrariis sunt adjicienda; horum enim declaratio non parum ad plenam & perfectam Fidei cognitionem conducit. Sicut autem Fides est duplex, Moralis, qua est virtus inclinans ad standum promissis, Fidemq; datam seruandum, & Theologica, qua est virtus intellectualis hactenus à nobis declarata, ordinaturq; ad actus Fidei eliciendos, quibus mysteria à Deo nobis reuelata propter ejus auctoritatem credimus: ita etiam duplex est infidelitas, una Fidei morali, secunda Theologica contraria, & de hac solâ præsens procedit disputatio.

SECTIO PRIMA.

Inquiruntur varia circa naturam & notionem infidelitatis.

I.
Certum est dari peccatum infidelitatis.

DART peccatum infidelitatis certius est, quam ut de eo quisquam dubitare possit; sic enim Marci ultimo, vers. 16. dicit Christus: Qui non credideris, condemnabitur: item Joannis 15. v. 22. Si non venissem, & locutus fuissim eis, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo: qui scilicet in Christum tot tantisque miraculis doctrinam suam confirmantem credere volebant, sed ex malitiâ & perversitate, in suâ incredulitate persistebant.

II.
Quando infidelitas est peccatum.

Ulterius itaque inquirimus quando infidelitas sit peccatum? Ad hanc quæstionem respondet Sanctus Thomas hic, quæst. 10. art. 1. Infidelitatem contrariam, seu contrariè oppositam Fidei, semper esse peccatum, infidelitatem verò secundum puram negationem ait S. Doctor non esse peccatum, sed potius pœnam peccati, ex peccato scilicet Adami consecutam. Prima pars probatur: voluntariè enim & liberè articulis Fidei debitè propositis non credere, est divinam auctoritatem virtualiter saltem contemnere, cum gravis omnibus incumbat obligatio Deo loquenti assensum præbendi, & captivandi intellectum in obsequium Fidei, ut præter loca Scripturæ numero præcedente allata, ostenditur ex illo Joannis 3. vers. 18. Qui non credit, jam judicatus est, nimirum propter voluntariam incredulitatem. Hinc etiam Christus cum Joannis 16. v. 8. & 9. loquens de Spiritu Sancto dixisset: Arguet mun-

Infidelitas contraria Fidei est peccatum.

Invenibilis ignorantia excusat à peccato infidelitatis.

dum de peccato, hoc immediatè post explicat de infidelitate, seu voluntariâ incredulitate circa Christum; de peccato quidem, inquit, quia non crediderunt in me. Secunda verò pars ostenditur, nam sicut in aliis rebus, ita etiam in infidelitate ignorantia invincibilis excusat à peccato: Unde ad Romanos 10. vers. 14. dicit Apostolus: Quomodo credent ei, quem non audierunt? Hujusmodi ergo infidelitas, inculpabilis cum sit, à peccato excusatur.

Quæres, quis censendus sit infidelis? Inprimis certum videtur ad hoc præcisè non sufficere, ut quis actum & habitum Fidei non habeat, sic enim Christus & Beati forent infideles. Nec etiam ut quis sit infidelis requiritur, ut tum actum habitu Fidei careat culpabiliter, infantes enim non baptizati censentur infideles, qui tamen & actum & habitum Fidei carent inculpabiliter. Infidelitas proinde hoc modo sumpta est carentia actus & habitus Fidei in subiecto apto. Ut verò quis culpabiliter sit infidelis, negare positivè debet omnia vel aliquod saltem Fidei mysterium sibi debitè propositum, & hoc modo vel tollere habitum Fidei, si illum antea habebat, vel impedire, ponendo scilicet obstaculum habitui Fidei per actum infidelitatis, quem nimirum habitum hic & nunc sibi infusum habuisset, si actum Fidei, ut debebat eliciisset.

III.
Quid requiritur ut quis censetur infidelis.

Infidelitas laicè sumpta, est carentia Fidei in subiecto apto.

Quamdiu ergo quis habet habitum Fidei, non potest absolute censeri infidelis, quantumvis vel omnia, vel aliqua mysteria Fidei, quæ seire tenentur, addiscere negligat. Quare, ut rectè Sanchez libro 2. in Decalogum, cap. 1. num. 8. si puer aliquis baptizatus in infantia, educaretur inter infideles, & postea ubi ad rationis usum pervenisset, ignoraret culpabiliter mysteria Fidei, non esset infidelis, nisi actu aliquo contra Fidem elicitò

IV.
Nullus absolute censeri potest infidelis, quamdiu habet habitum Fidei.

TOM. II.

Per negligentiam ad discendum eisdem committi potest peccatum infidelitatis privativa.

elicito habitum Fidei amitteret: dici tamen posset per hanc negligentiam committere peccatum infidelitatis privativæ. Infidelitas autem proprie dicta, ut dixi, est actus, quo quis rebus Fidei debite propositis dissentit, quod proinde non in peccato omissionis, ut aliqui volunt, sed commissionis situm est, sive hoc peccatum in solâ voluntate consummetur, ut vult Valentia hic, Disputat. 1. quæst. 10. puncto primo, Hurtado Disputat. 68. Sect. 2. & alii, sive in intellectu, ut contendit Suarez hic, Disp. 16. Sect. 3. num. 7. Coninck Disp. 18. dub. 3. & alii, quod videtur probabilius, si sermo sit de peccato infidelitatis non affectu tantum, sed effectu.

V.

Dari potest quorundam mysteriorum Fidei in vincibilis ignorantia.

Porro dari posse invincibilem quorundam Fidei mysteriorum ignorantiam, communis est Theologorum sententia. Quamvis enim, ut Tomo præcedente, Disputat. 2. Sect. 2. num. 3. ostendi, dari per longum tempus nequeat invincibilis ignorantia Dei, quorundam tamen Fidei mysteriorum, ut Trinitatis, Incarnationis, & similibus dari posse dixi hic, Disp. 15. Sect. 4. & 5. imo Dei etiam ut remuneratoris notitiam non esse ad salutem consequendam absolute necessariam ibidem ostendi, Sectione sextâ.

VI.

Utrum peccatum commissionis & omissionis in infidelitate differant specie.

Quæret aliquis, Utrum peccatum commissionis & omissionis intra idem genus infidelitatis differant specie: exempli gratia duobus hominibus proponitur debite credendum aliquod mysterium Fidei, alter illud non credit, sed consensum culpabiliter suspendit, imo animum ab eo avertit, & alia omnia cogitat, ac voluntarie non præbet assensum: alter verò positive dissentit, & articulum illum absolute negat, vel saltem de eo deliberatè dubitat: quæritur inquam, Utrum hæc duo peccata differant specie, an numero tantum & materialiter. Probabilius mihi videtur cum P. Suarez hic, Disp. 15. Sect. 1. hæc duo peccata differre specie; habent enim se sicut odium Dei, & peccatum non diligendi eum, quando quis habet obligationem actum amoris Dei elicendi; sicut namque ibi sunt duo præcepta specie distincta, alterum positivum amandi Deum, alterum negativum non eum odio habendi, ita similiter hic sunt etiam duo præcepta specie distincta, negativum unum, nempe non dissentiendi Deo loquenti, nec negandi res Fidei; alterum positivum, audiendi scilicet Fidei articulos, cõsque debite propositos credendi.

VII.

Quanta sit gravitas peccati infidelitatis.

Quæri etiam hic solet, quanta peccati infidelitatis sit gravitas. Et quidem esse illud radicaliter admodum grave, exinde constat, præterquam enim quod hominem privet gratiâ, in quo cum aliis omnibus peccatis mortalibus convenit, tollit insuper Fidem, totius ædificii supernaturalis fundamentum, utpote sine qua impossibile est placere Deo, & actus virtutis sicut oportet ad æternam beatitudinem consequendam elicere, sicque maximum homini infert nocumentum, jureque censetur hoc sensu peccatum longè gravissimum. Alia verò peccata relinquunt Fidem, per quam homines respicere possunt, & aliquid impetrare, per quod ad priorem iterum statum redeant, juxta dictum illud sæpius à Divo Augustino usurpatum: *Fides impetrat, quod lex imperat.*

VIII.

Graviora sunt ex genere suo peccata contra virtutes Theologicas.

Loquendo verò de gravitate formali, S. Thomas hic, quæst. 10. art. 3. & alibi docet peccata contra tres virtutes Theologicas Fidem, Spem, & Charitatem esse ex genere suo graviora peccatis contra virtutes morales, cum peccata illa opponantur virtutibus Theologicis, quæ immu-

diatè respiciunt Deum, ac proinde hæc peccata immediate à Deo avertunt. Comparando autem peccata hæc inter se, dicit S. Thomas odium Dei esse ex genere suo peccatorum omnium gravissimum. Quando autem dicitur hæc peccata esse ex genere suo graviora, sensus est peccatum gravissimum in genere infidelitatis esse gravius quocunque peccato contra virtutes morales, & peccatum gravissimum contra Charitatem esse gravius quocunque alio peccato, non solum contra virtutes morales, sed etiam infidelitatis.

Regula ergo illa Aristotelis, 8. Ethicorum, cap. 5. quam etiam 1. 2. quæst. 73. art. 4. approbat S. Thomas, nempe, *Illud in moralibus est pessimum, quod optimo contrariatur*, intelligenda est per se loquendo, & ex genere suo, nil enim vetat, quo minus detur peccatum aliquod infidelitatis, vel etiam alterius vitii, quod aliquod peccatum odii Dei, quod vel ratione vehementis passionis, ex qua elicitur, vel aliunde nonnihil excusari possit, in gravitate excedat, cum è contra circumstantiæ cum quibus infidelitas, aut aliud peccatum elicitur, ejusmodi esse queant, ut eorum malitiam mirum in modum augeant: sicque ex circumstantiis ita gravitas odii decrescere, & aliorum peccatorum crescere potest, ut hæc illud interdum vel exæquet, vel superent.

Circa omissionem amoris debiti, existimo ne quidem in genere suo excedere homicidium, aut aliud hujusmodi gravissimum peccatum, cum omisso diligendi Deum negativè tantum opponatur Charitati, homicidium autem opponitur justitiæ positivè. P. Suarez verò Disp. 2. de Spe, Sect. 2. num. 5. ait dari posse peccatum aliquod contra Spem gravius quocunque peccato infidelitatis: sicut enim, inquit, actus concupiscentiæ erga Deum, quo quis amat Deum sibi, seu ut bonum proprium, elicitur ab habitu Spei, & est perfectior ullo actu Fidei, saltem ut Fides est in voluntate, sic namque non est virtus Theologica, cum non feratur in Deum immediate, sed solum in actum Fidei, quem imperat, adeoque ut sic est virtus moralis, Spes autem, etiam ut est in voluntate est virtus Theologica, & Deum immediate habet pro objecto. Jam verò, sicut actus ille Spei proximè positus est perfectior ullo actu Fidei; ita actus huic actui oppositus, quo quis diceret: *Volo potius in re aliâ, quam in Deo ponere felicitatem*, est pejor seu gravior ullo actu infidelitatis. Quamvis ergo actus desperationis sint ut plurimum graviores actibus infidelitatis, ratione tamen actus desperationis proximè positi concludit maximum peccatum contra Spem esse gravius maximo peccato infidelitatis, adeoque sicut Spes ob actum prædictum est perfectior Fide, ita habitus desperationis ob hunc actum est pejor habitu infidelitatis.

SECTIO SECUNDA.

De variis speciebus infidelitatis.

PECCATUM infidelitatis cum aliis tum contra virtutes Theologicas, tum morales peccatis Sectione præcedente comparavimus, quamque respectu illorum habebat gravitatem exposuimus; nunc ergo peccata infidelitatis, quæ varia sunt, inter se conferemus, eorumque respectu sui invicem malitiam examinabimus.

Tres

peccati contra virtutes morales.

Quid sit peccata esse ex genere suo gravissima.

Quo sensu intelligendum sit, illud in moralibus est pessimum, quod optimo contrariatur.

Circumstantiæ mirè augent, aut minuant peccata.

X. Quid de omissione amoris Dei censendum.

Actus concupiscentiæ respectu Dei, ut boni proprii, elicitur à virtute Spei.

Actus prioris actui diametro oppositus.

Aliqua desperationis est peccatum gravius, illâ infidelitate.

I. Comparantur peccata infidelitatis inter se.

II. Tres præcipue numerantur infidelitatis species, Paganismus, Iudaismus, & Hæresis. Has tres species enumerat S. Thomas hic, quæst. 10. a. 5. easque juxta triplicem rationem, per quam fidei adversantur, distinguit, quam etiam infidelitatis divisionem amplectuntur omnes Theologi. Infidelitas ergo, inquit S. Thomas, vel adversatur Fidei nullo modo susceptæ, & est Paganismus: vel adversatur Fidei in figuris tantum susceptæ, & est Iudaismus: vel adversatur Fidei formaliter & in se susceptæ, & incurritur peccatum hæresis. Nec S. Thomas tantum, sed etiam Cælestinus Papa in Epistola ad Episcopos Galliarum, has, & has tantum infidelitatis species enumeravit. De duobus primis hic agemus, de hæresi tractabitur Disputatione sequente.

III. Hæc porro divisio est adæquata, ad quam proinde omnes aliæ infidelitatis species reducuntur, Turcismus enim ad Paganismum reducitur, & si quis olim inter Judæos aliquem ex articulis à Moysè traditis negasset, censendus fuisset hæreticus. Imo, ut docet S. Thomas citatus, a. 5. ad 3. potest quis simul in duas ex his infidelitatis species incurrere, si enim, inquit S. Doctor, aliquis ex Christiano fiat Judæus, hæresim incurrit propter Christianam Fidem, quam semel amplexus fuerat, negatam, & simul reus erit perfidiæ Judaicæ, cujus modò se sequacem profiteatur. Communis tamen hodie Theologorum sententia affirmat, has tres infidelitates, non specie essentiali, sed accidentaliter tantum inter se differre. Ut verò quis sit hæreticus, non est necessarium, ut susceperit baptismum, catechumenus namque, si aliquam Fidei Catholicæ, quam priùs admiserat partem negaret, esset hæreticus, utpote qui Fidem susceptam negaret.

IV. Quamvis autem, ut affirmat Sanctus Thomas quæstione illà decimà citatà, Paganismus Iudaismus & hæresim extensivè superet per se loquendo; in pluribus enim ad Fidem spectantibus ut plurimum errat Ethnicus quàm Judæus, Judæus quàm hæreticus: Intensivè tamen hæresis Iudaismo, Iudaismus Paganismo est deterior: cum enim hæretici majorem habeant rerum ad Fidem pertinentium cognitionem, & clariorem etiam materiæ Fidei propositionem, graviùs peccant veritati sic propositæ resistendo, & se, ut debebant, Deo loquenti non subjiciendo. Hinc S. Petrus Epist. 2. cap. 2. vers. 21. *Facta, inquit, sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis, non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est sancto mandato, &c.* Ad quam rem etiam S. Augustinus lib. 21. de civitate, cap. 25. sic habet: *Pejor est desertor Fidei, & ex desertore oppugnator ejus effectus, quam ille, qui non deseruit, quam nunquam renuit.* Idem docent S. Hieronymus, S. Augustinus, & alii Patres.

V. Quæres, Utrum in infidelibus non apostatis possit carentia Fidei excusari à peccato? Sermo est de infidelitate positivà, seu in adultis, infidelitatem enim negativam, ut vocant, seu quæ in parvulis, aut perpetuò amentibus reperitur, clarum est vacare culpâ, cum hi neque cognitionem, neque libertatem habeant ad peccatum admittendum requisitam. Quærimus itaque, an in adultis talis inveniri ignorantia possit, quæ eos à peccato infidelitatis excuset.

VI. Dicendum infideles illos, qui nullam omnino de Fide nostrâ habuerunt notitiam, sed sunt in invincibili rerum ad eam spectantium ignorantia,

non peccare articulos Fidei non credendo; ignorantia namque invincibilis, ut dixi Sectione præcedente, in omni re excusat à peccato, cum nihil volitum, quin præcognitum. Quòd si nonnulli infideles aliquid de Fide audivissent, sine sufficiente tamen propositione ad credendum, non commississent peccatum infidelitatis rebus sic propositis non assentiendo, habere nihilominus potuissent obligationem ulterius deus inquirendi, & veritatem indagandi, si verò id præstare neglexissent, verti iis hoc vitio jure potuisset, & peccatum incurrisse; propositio siquidem, quæ non sufficit ad credendum, sufficere interdum potest ad dubitandum, & ad obligationem diligentiam circa rerum sic propositarum pervestigationem utendi, nempe vel Deum, si ad eos aliqua Dei pervenit notitia, orando, vel eruditum aliquem, & in his rebus peritum doctorem quærendo, à quo plenius instruantur. Sed hac de re fusius dictum est Tomo præcedente, in materiâ de gratiâ, dum de illo celebri inter Theologos principio: *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam.*

dari possit rerum ad Fidem spectantium ignorantia.

Aliud est propositio nem esse sufficientem ad credendum, aliud ad dubitandum.

Quæ diligentia sit adhibenda.

SECTIO TERTIA.

An omnia infidelium opera sint peccata.

DE aliâ etiam circa infideles difficultate egi in materiâ de gratiâ, Utrum scilicet omnia eorum opera sint peccata: sed quia hic eam à Theologis proponi video, nonnulla in præsentem de illâ attexam. Sententiam itaque affirmativam tenet Gregorius in 2. Distinct. 39. quæst. primâ, art. 2. & Catherinus in caput secundum Genesis: idem asserit Michaël Baius assertionem vigesimâ sextâ.

Dicendum nihilominus, omnes infidelium actiones non esse peccata, ut cum Doctore Angelico 2. 2. quæst. 10. art. 4. docet communis Theologorum sententia, ita ut supervacaneum sit auctores pro hac veritate recensere. Probatur primò ex illo ad Romanos 2. vers. 14. *Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea (aliqua scilicet) quæ legis sunt faciunt.* Deinde Daniël Prophetâ Regem Nabuchonorem ad opera quædam naturaliter bona excitat: *Peccata tua, inquit, elemosinis redime, ergo hoc ab ipso, quamvis infideli, fieri sine peccato poterat, Spiritus Sanctus siquidem, neque per se, neque per Prophetas excitat ad peccatum.* Hinc S. Hieronymus in Cap. 29. Ezechielis: *Ex eo, inquit, quòd Nabuchodonosor mercedem accipit boni operis, intelligimus, etiam Ethnicos, si quid boni fecerint, non absque mercede Dei judicio præteriri.* Idem docet S. Chrysostomus, S. Basilus & alii.

Circa mentem S. Augustini peculiaris hac in re est difficultas. Et sanè negari non potest, quin sanctus Doctor opinioni illi, quòd scilicet omnia infidelium opera sint peccata, non parum interdum faveat, ut constat ex libro quarto contra Julianum, cap. 3. ubi maximopere contendit, nullam ex infidelium actionibus esse bonam, sed singulas aliquid mali semper habere ad mixtum. Quòd etiam alibi docet, variisque locis ita clarè in hoc puncto loquitur, ut non leve fundamentum sit existimandi, cum verè in hac sententiâ fuisse.

I. Sine operibus infidelium actiones peccata.

II. Communis Theologorum sententia est, omnes infidelium actiones non esse peccata.

Docent sancti Patres omnia opera infidelium non esse peccata.

III. Quæ dicit Augustini de hac circa infidelium actiones controversiâ fuerit opinio.

Quamvis

Vertical text in the left margin, likely bleed-through from the reverse side of the page.

TOM. II.

IV. S. Augustinus sepe docet dari in infidelibus actiones aliquas bonas.

V. De operibus tantum ad salutem spiritibus loquitur S. Augustinus.

Hanc esse Divi Augustini mentem, ex ipso D. Augustino ostenditur.

VI. Qui rarissime bene agit, moraliter censetur nunquam bene agere.

VII.

Quamvis autem hæc ita sint, alibi tamen idem sanctus Doctor disertè affirmat, dari in infidelibus operationes varias, usquequaque honestas: sic enim de Spiritu & literâ, cap. 26. loquens de illo Divi Pauli dicto, supra numero octavo posito, Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt, faciunt; ait Gentes interdum secundum rectam rationem operari, & honestas aliquas actiones exercere. Aliis etiam locis varias virtutes morales, ut continentiam & patientiam in quibusdam ex infidelibus admittit. Ex quibus constat illum, etsi prædictæ sententiæ nonnihil aliquando faveris, meritò tamen pro nostrâ tanquam verâ & propriâ ipsius opinione citari posse.

Ad illa ergo quæ numero præcedente ex S. Augustino sunt allata, dici inprimis potest, cum, dum dicit infideles nihil boni operari posse, solum velle ipsos nihil boni agere posse prout oportet, seu ad justificationis gratiam, & celestem beatitudinem obtinendam; quicquid enim tale non est, pro nihilo reputatur, dicente Apostolo 1. ad Corinthios 13. vers. 2. Si Charitatem non habeam, nihil sum. Imo hanc esse Divi Augustini mentem satis ipsemet indicavit; libro etenim quarto contra Julianum, cap. 3. de Fabricio, Regulo, Fabio, & antiquis Philosophis loquens, qui olim habebantur in virtute præstantissimi: Nec in istis, inquit, est vera justitia; & rationem reddit, quia justus ex Fide vivit; quod aperte denotat, cum de virtutibus tantum supernaturalibus esse locutum. Hinc etiam idem S. Augustinus tractatu 45. in Joannem, & cap. illo 3. contra Julianum ait, nullum opus esse integrè & completè bonum, nisi per Fidem ac dilectionem Dei referatur in Deum: non ergo de operibus merè moralibus, seu naturalibus loquitur, sed de supernaturalibus.

Alio etiam modo exponi solet S. Augustinus; cum enim parum in moralibus pro nihilo reputetur, & infideles rarè admodum actiones hujusmodi usquequaque honestas, seu absque omni mali permixtione eliciant, moraliter censentur nunquam bene agere: quæ de causâ dixit sanctus Augustinus eos semper peccare, cum opera sine circumstantiâ aliquâ malâ, non nisi rarissimè exerceant.

Dices: S. Paulus ad Romanos 14. v. 23. dicit: Omne quod non est ex fide, peccatum est. Respon-

detur primò cum S. Augustino per Fidem ibi intelligi fidem Theologicam; sic quo sensus illius dicti est, ut vult Suarez hic, Disp. 17. sect. 3. n. 6. Tannerus hic, Disp. 8. dub. 4. num. 66. & alii, quod non est ex Fide, id est, quod est contra Fidem, omnia autem opera infidelium non sunt contra Fidem. Secundò S. Chrysostomus per Fidem illo loco intelligit fidelitatem, seu conscientiam; quicquid autem non fit secundum dictam conscientiam est peccatum, nemo tamen, opinor, dicit infideles semper agere contra conscientiam.

Ad illud Christi, Matthæi septimo, vers. 18. Non potest arbor mala bonos fructus facere, dico sensum esse, arborem malam quæ malam non potest fructus bonos facere: sicut è contra eodem loco ait Christus: Non potest arbor bona fructus malos facere, quod similiter intelligi debet reduplicativè, seu ut est mala, nam homines in gratiâ Dei existentem committunt peccata venialia, septies quippe in die cadit justus. Sensus ergo est, infideles quæ infideles, seu ut opera infidelitatis exercentes, falsos scilicet Deos colendo, aut idola adorando non posse bonos fructus facere, sicut nec justus in quantum justus, seu ex inspiratione divinâ operantes peccant, Deus enim ad malum non instigat. Quemadmodum ergo justus secundum se possunt malè, ita & infideles secundum se possunt benè facere, alia scilicet opera quàm infidelitatis exercendo. Adde voluntatem humanam ex se non esse arborem malam, sed indifferentem ad bonum vel malum exercendum, juxta illud Ecclesiastici 15. vers. 17. Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris, porrige manum tuam.

Tandem circa illud Divi Pauli ad Titum 1. v. 15. Infidelibus nihil est mundum, eodem modo explicari potest ac dictum præcedens, nempe nihil mundum esse infidelibus ut infidelibus, seu ex infidelitate operantibus. Peculiariter verò eo loco intelligit Apostolus Judæos, ritus & cæremonias antiquæ legis, postquam non mortuæ tantum erant, sed mortiferæ, observantes, ut hoc Divi Pauli dictum exponit Sanctus Augustinus lib. 13. contra Faustum, capite quarto. Videatur Bellarminus libro quinto de gratiâ & libero arbitrio, Suarez hic, Disp. 17. Tannerus Disputatione 1. quæstione octavâ, Lugo Disp. 18. & 19. & alii, qui hæc fusissimè prosequuntur.

Loca quædam S. Pauli circa infidelium delicta notat.

Omnia opera infidelium non sunt contra fidem, aut conscientiam.

VIII. Declaratur dictum illud Christi, Non potest arbor mala fructus bonos facere.

Infideles ut infideles non possunt bonos fructus facere.

Qualis arbor sit voluntas humana.

IX. Quo sensu dicitur Apostolus, Infidelibus nihil est mundum.

